

سازمان جهاد کشاورزی استان مازندران
مدیریت هماهنگی ترویج

بیماری‌های رایج گاو در استان مازندران

تهیه کننده:

نصرالله واحدی

عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات واکسن و سرم سازی رازی

سال ۱۴۰۳

بیماریهای رایج گاو در استان مازندران

تهیه کننده:

نصرالله واحدی

عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات واکسن و سرم سازی رازی

سال ۱۴۰۳

مخاطبین نشریه:

- دامداران
- کارشناسان و مروجان بخش کشاورزی
- علاقمندان رشته کشاورزی و دامپروری

اهداف رفتاری نشریه:

آشنایی دامداران، بهره‌برداران و مخاطبان این نشریه با بیماری‌های رایج گاو در استان مازندران و آشنایی با روش‌های پیشگیری و درمان.

شناسنامه:

عنوان نشریه: بیماری‌های رایج گاو در استان مازندران.

تهیه و تنظیم مطالب: نصرالله واحدی

تنظیم متن، ساده نویسی و ویراستاری: مهرک ملکی راد

ناشر: مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی مازندران

گرافیک و صفحه آرایی: مهرک ملکی راد

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول

قیمت: رایگان

نشانی: ساری، میدان امام خمینی، ابتدای بلوار دانشگاه، سازمان جهاد کشاورزی مازندران، مدیریت هماهنگی

ترویج کشاورزی، اداره رسانه‌های آموزشی

تلفن: ۰۱۱ - ۳۳۳۶۹۴۱۰

این نشریه با شماره ۴۰۳/۳۳۱۱۱۱/۲۵ در تاریخ ۱۴۰۳/۸/۶ در دبیرخانه شورای تولید رسانه‌های ترویجی جهاد کشاورزی مازندران به ثبت رسیده است.

فهرست

صفحه	عنوان
۵	مقدمه
۶	تب نزله ای بدخیم
۷	تب برفکی
۹	تب سه روزه گاوی
۱۰	تیلریوز گاو
۱۱	لنگش در گاو
۱۳	بروسلوز
۱۴	لمپی اسکین
۱۶	بیماری شاربن (سیاه زخم)
۱۷	بیماری طاعون (گاو مرگی)
۱۸	انگل های داخلی گاو
۲۱	انگل های خارجی گاو
۲۴	انگل های گوارشی گاو
۳۰	منابع

مقدمه

گاوها حیوانات ارزشمندی در صنعت دامپروری و کشاورزی هستند، اما در معرض انواع بیماری‌ها هستند که می‌تواند بر سلامت و بهره‌وری آنها تأثیر بگذارد. گاوها از انواع بیماری‌ها رنج می‌برند. بیماری‌ها در میان گله‌هایی که در مکان‌های متراکم نگهداری می‌شوند، مانند گله‌های پرواری، یا گله‌های بزرگی که در مساحت بسیار کمی نگهداری می‌شوند، شایعتر است. بیماری‌ها نیز در میان حیوانات تحت استرس، مانند گوساله‌هایی که از شیر گرفته شده و بلافاصله به مکان‌های جدید فرستاده می‌شوند، شایعتر است. قرنطینه و نگه داشتن حیوانات جدید تا زمانی که مطمئن شویم که آن‌ها از بیماری رنج نمی‌برند، یک روش ساده مدیریت گله است که می‌تواند با کاهش تعداد بیماری‌های بالقوه قابل انتقال، اکثر دام‌های ما را سالم نگه دارد.

بیماری‌های گاو گوشتی و شیری به دسته‌های خاصی تقسیم می‌شوند:

تنفسی: این بیماری‌های معلق در هوا توسط میکروارگانیسم‌هایی ایجاد می‌شوند که از طریق سرفه، عطسه، ترشحات چشمی و ترشحات مخاطی پخش می‌شوند.

روده: بیماری‌های روده‌ای در مجرای روده ایجاد می‌شوند آنها اغلب توسط انگل‌های بلعیده شده در طول تغذیه ایجاد می‌شوند.

پوست و سم: گاوهای گوشتی می‌توانند در سم و روی پوست خود مبتلا به بیماری شوند.

عصبی: بیماری‌های عصبی توسط باکتری‌ها و ویروس‌هایی ایجاد می‌شوند که از طریق نیش حشرات منتقل می‌شوند. اینها می‌توانند باعث تلو خوردن گاو یا مشکل در راه رفتن شوند.

گاوهای گوشتی نیز مانند گاوهای شیری می‌توانند از عفونت‌های پستان و بیماری‌های تولیدمثلی رنج ببرند و مانند هر پستانداری، گاو مستعد ابتلا به هاری، سیاه‌زخم و سایر بیماری‌های جدی است. با مدیریت خوب گله، تغذیه مناسب و واکسیناسیون می‌توان از بسیاری از بیماری‌ها پیشگیری کرد. گاوها باید واکسن‌های خاصی مانند واکسیناسیون سیاه‌زخم، رینوتراکئیت عفونی گاوی (IBR) و بسیاری از بیماری‌های دیگر را دریافت کنند.

در این مقاله به بررسی برخی از شایع‌ترین بیماری‌ها در گاوهای استان مازندران می‌پردازیم.

تب بدخیم

تب بدخیم کاتارال (MCF) توسط ویروسی ایجاد می‌شود که از گوسفند یا بز باردار یا تازه‌زا به گاو منتقل می‌شود، اگرچه ممکن است چند ماه بین این تماس و بیماری بالینی فاصله باشد و روش واقعی انتقال به گاو ناشناخته باقی مانده است. گاوها MCF را به یکدیگر منتقل نمی‌کنند و ویروس مربوطه، ویروس هرپس ۲ گوسفندی مشکلات خاصی در گوسفند یا بز ایجاد نمی‌کند، گاوهای مبتلا به شدت افسرده با تب بالا (۴۰/۵) تا ۴۲ درجه سانتیگراد) هستند. از دست دادن کامل اشتها وجود دارد و چشم‌ها به شدت تحت تأثیر تیرگی قرنی قرار می‌گیرند که باعث کوری می‌شود. گاوهای مبتلا از نور شدید اجتناب می‌کنند و قرار گرفتن ناگهانی در معرض نور خورشید باعث بسته شدن پلک‌ها می‌شود. ترشحات بینی چرکی مخاطی فراوانی وجود دارد. پوسته پوسته شدن سطح پوزه وجود دارد، بزرگ شدن همه غدد لنفاوی مشخص است. ممکن است یک التهاب پوست ترشح دار وجود داشته باشد که قسمت داخلی ران، پستان و پستانک‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. حیوانات مبتلا ممکن است نسبت به لمس به خصوص در اطراف سر بسیار حساس شوند و ممکن است بسیار تهاجمی شوند و در مقابل، کارکنان مورد حمله قرار گیرند. تشنج ممکن است در مراحل آخر ایجاد شود و مرگ معمولاً ۵ تا ۱۰ روز پس از شروع علائم بالینی رخ می‌دهد.

گاوهای مبتلا بهبود نمی‌یابند و باید به دلایل رفاهی در اولین فرصت ذبح شوند. یک شکل مزمن خفیف از MCF گزارش شده است که به موجب آن گاوهای یکساله ضعیف سرم مثبت برای MCF هستند، اما این بسیار نادر است. در سال‌های اخیر همچنین آشکار شده است که بسیاری از گاوهای گله‌های مبتلا که از نظر بالینی طبیعی هستند، به طور پنهان به ویروس آلوده شده‌اند و خوک‌ها نیز ممکن است تحت تأثیر قرار بگیرند. تشخیص بر اساس علائم بالینی است و با شناسایی ویروس، آنتی بادی‌های MCF و یا یافته‌های مشخصه پس از مرگ تأیید می‌شود. هیچ درمانی وجود ندارد و گاوهای مبتلا به دلایل رفاهی باید فوراً حذف شوند. در حال حاضر هیچ واکسنی برای تب کاتارال بدخیم وجود ندارد. کنترل متکی بر اجتناب از تماس با گوسفند است، اما چنین مدیریتی همیشه در اکثر مزارع مختلط امکان پذیر نیست.

تب برفکی

بیماری تب برفکی (FMD) یک بیماری بسیار مسری ویروسی است که در اثر عفونت با آفتوویروس ایجاد می‌شود. این ویروس در درجه اول بر حیوانات سم‌دار شامل گاو، خوک، گوسفند و بز تأثیر می‌گذارد. همچنین گزارش شده است که ویروس تب برفکی بیش از ۷۰ گونه از نشخوارکنندگان وحشی از جمله گاومیش آفریقایی، گاومیش کوهان‌دار آفریقایی، زرافه، شتر و چندین گونه آهو را تحت تأثیر قرار داده است. بیماری تب برفکی با تب و ویکول در دهان و روی پوزه، سرپستانک و پاهای حیوانات مشخص می‌شود و از طریق تماس با حیوانات آلوده یا مواد دفعی آنها پخش می‌شود.

این ویروس همچنین می‌تواند به صورت ذرات ریز از طریق ترشحات تنفسی و از طریق شیر، مایع منی و خوردن خوراک دام‌های آلوده (گوشت و احشاء) منتقل شود. در یک جمعیت مستعد، عوارض می‌تواند به ۱۰۰٪ برسد. بیماری تب برفکی در سراسر جهان توزیع شده است. این بیماری در کشورهای بومی، محدودیت‌هایی اقتصادی بر تجارت بین‌المللی دام ایجاد می‌کند و می‌تواند به راحتی به مناطق عاری از بیماری منتقل شود، مگر اینکه اقدامات احتیاطی جدی انجام شود.

ویروس تب برفکی از طریق تماس مستقیم با حیوانات آلوده یا تماس غیرمستقیم با ترشحات آنها از جمله مایع منی و شیر حیوانات آلوده یا از طریق ناقلان مکانیکی (افراد، اسب، سگ، گربه، پرندگان، وسایل نقلیه) یا حرکت هوا بر روی زمین یا آب منتقل می‌شود. ویروس می‌تواند از طریق استنشاق، بلع یا از طریق زخم‌های پوستی و غشاهای مخاطی وارد میزبان شود. افراد می‌توانند با حمل ویروس بر روی لباس یا پوست به عنوان ناقل مکانیکی تب برفکی عمل کنند. ویروس تب برفکی در برابر محیط زیست مقاوم است، اما می‌تواند به راحتی در خارج از محدوده pH ۶ تا ۹ و با خشک شدن و در دمای بیش از ۵۶ درجه سانتیگراد غیرفعال شود. این ویروس در برابر حلال‌های لیپیدی مانند اتر و کلروفرم مقاوم است، اما هیدروکسید سدیم، لیمو و اسید استیک (سرکه) ضدعفونی‌کننده‌های مؤثری هستند.

ویروس تب برفکی قبل از ایجاد علائم بالینی در گاوهای شیری وارد شیر می‌شود، بنابراین فرصتی برای انتشار ویروس از مزرعه به مزرعه و از گاو به گوساله از طریق شیر خام وجود دارد. ویروس تب برفکی ممکن است در حرارت پاستوریزاسیون زنده بماند. جزء لیپیدی شیر از ویروس در هنگام گرم شدن محافظت می‌کند. ویروس تب برفکی می‌تواند تا ۲۰ هفته روی بستر یونجه یا کاه، در مدفوع خشک تا ۱۴ روز در تابستان، در دوغاب مدفوع تا ۶ ماه در زمستان، در ادرار به مدت ۳۹ روز و در خاک تا ۳ روز زنده بماند. با این حال، میزان بقای ویروس در این مواد به سطح اولیه آلودگی بستگی دارد. محل اولیه عفونت و تکثیر ویروس تب برفکی در مخاط حلق است.

ویروس همچنین ممکن است از طریق ضایعات پوستی یا دستگاه گوارش وارد شود. پس از انتشار در سراسر سیستم لنفاوی، ویروس در اپیتلیوم دهان، پوزه، سرپستانک‌ها، پاها و نواحی پوست آسیب دیده (مانند زانوها) تکثیر می‌شود. سپس وزیکول‌ها در عرض ۴۸ ساعت رشد کرده و پاره می‌شوند. بیش از ۵۰ درصد از نشخوارکنندگانی که از بیماری بهبود می‌یابند و همچنین آنهایی که واکسینه شده‌اند و سپس در معرض ویروس قرار گرفته‌اند می‌توانند ناقل شوند، یعنی سطح پایینی از ویروس عفونی در ناحیه حلق خود دارند. حالت ناقل می‌تواند تا ۳/۵ سال در گاو، ۹ ماه در گوسفند و بیش از ۵ سال در گاو میش آفریقایی دوام بیاورد. خطر ناشی از این حیوانات ناقل کم به نظر می‌رسد (اما نه صفر) زیرا امکان انتقال بیماری (در شرایط کنترل شده) از گاوهای ناقل به گاوهای ساده از طریق تماس نزدیک برای دوره‌های زمانی طولانی امکان‌پذیر نبوده است. دوره نهفتگی تب برفکی متغیر است و به میزبان، محیط، مسیر قرار گرفتن در معرض و سویه ویروس بستگی دارد. پس از عفونت با ویروس تب برفکی، متوسط دوره کمون برای گوسفند و بز ۸-۳ روز و ۱۴-۲ روز در گاو است.

توجه به این نکته مهم است که حیوانات می‌توانند ویروس را قبل از ظهور علائم بالینی منتقل کنند زیرا حیوانات قبل از مشاهده بیماری دارای ویروس در حلق و در خون هستند. علائم بالینی در گاو شامل تب ۴۰ درجه سانتیگراد و به دنبال آن ایجاد ضایعه تاولی روی زبان، کام سخت، لب‌ها، لثه، پوزه، شکاف بین انگشتی و سرپستانک در گاوهای شیرده است. افراد مبتلا به شدت ممکن است بزاق ترشح کنند (آب دهان)، به پاهای خود ضربه بزنند و ترجیح دهند دراز بکشند. وزیکول‌های پاره شده، اما تقریباً ۱۱ روز به سرعت بهبود می‌یابند.

وزیکول‌های روی پا زمان بیشتری برای بهبودی دارند و مستعد ابتلا به عفونت باکتریایی هستند که منجر به لنگش مزمن می‌شود. ورم پستان باکتریایی ثانویه به دلیل وزیکول‌های سرپستانک آلوده که منجر به مقاومت در برابر شیردوشی می‌شود، شایع است. پس از ایجاد بیماری تب برفکی، گاو به سرعت وضعیت طبیعی خود را از دست می‌دهد و تولید شیر کاهش می‌یابد، که می‌تواند به طور مزمن ادامه یابد. گاهی اوقات، گوساله‌های جوان ممکن است بدون علائم بالینی قبلی بیماری بمیرند.

علائم بالینی تب برفکی در گوسفند و بز می‌تواند تا حد زیادی غیر آشکار باشد. با این حال، لنگش معمولاً اولین علامت بالینی عفونت تب برفکی است که در گوسفند و بز مشاهده می‌شود. به دنبال آن تب و تاولی روی شکاف بین انگشتی، پیازهای پاشنه پا و دهان ایجاد می‌شود. همچنین ممکن است وزیکول‌ها روی پستانک حیوانات شیرده و

به ندرت روی فرج ایجاد شوند. عفونت‌های ثانویه منجر به کاهش تولید شیر، لنگش مزمن و مستعد ابتلا به سایر عفونت‌های ویروسی، از جمله آبله گوسفند و بز و آفت نشخوارکنندگان کوچک می‌شود. در مناطقی که معمولاً عاری از تب‌برفکی هستند، کنترل بیماری معمولاً با از بین بردن همه حیوانات در مکان‌های آلوده انجام می‌شود و کنترل نقل و انتقال حیوانات برای کاهش خطر انتشار ویروس اعمال می‌شود. هم در مناطق معمولی عاری از تب برفکی و هم در مناطق بومی، واکسیناسیون ممکن است برای محدود کردن گسترش بیماری استفاده شود. هیچ درمانی برای حیوانات آلوده در دسترس نیست. هنگامی که کشتار جمعی انجام می‌شود، لاشه های آلوده باید از طریق سوزاندن، دفن در محل یا نزدیک به محل آلوده دفع شوند. افرادی که با ویروس در تماس هستند باید لباس‌های خود را ضدعفونی کنند و برای مدتی از تماس با حیوانات مستعد اجتناب کنند. واکسیناسیون دو بار در سال در دام‌ها در نزدیکی ذخایر حیات وحش بومی ممکن است به کاهش شیوع کمک کند. هیچ درمان خاصی برای تب‌برفکی وجود ندارد، اما مراقبت‌های حمایتی در کشورهایی که تب برفکی بومی است مجاز باشد.

تب سه روزه گاوی

بیماری تب سه روزه گاوی نوعی بیماری ویروسی مختص گاو و گاومیش بوده که در ماه‌های گرم سال با هجوم انواع پشه‌ها به عنوان ناقلین ویروس بیماری در این حیوانات روی می‌دهد. این بیماری در مناطق گرمسیری، نیمه-گرمسیری و معتدل خاورمیانه، آسیا و آفریقا شایع می‌باشد. گسترش بیماری به جمعیت پشه‌های ناقل بیماری و جهت بادهای محلی بستگی دارد و این بیماری مشترک بین انسان و دام نبوده و به انسان سرایت نمی‌کند.

چنانچه بیماری اولین بار در یک گله شیوع پیدا کند ممکن است ۳۰ تا ۱۰۰ درصد دام‌ها را مبتلا نماید که، مرگ و میر ناشی از بیماری کمتر از یک درصد خواهد بود. مگر با بیماری‌های فصلی دیگر درآمیخته شود. این بیماری در دام‌های نر، چاق و پُر تولید شدیدتر بوده و گوساله‌های کمتر شش ماهه هیچگونه علائم بیماری را نشان نمی‌دهند. تنها راه انتقال بیماری، نیش زدن توسط پشه ناقل ویروس می‌باشد و تماس مستقیم دام‌ها با یکدیگر، بزاق و ترشحات دام‌های آلوده و ... نقشی در انتقال بیماری ندارند. چند روز پس از گزش دام توسط پشه حامل ویروس، علائم بیماری به صورت تب چند مرحله‌ای تا ۳ روز و عدم تحرک دستگاه گوارش، بی‌اشتهایی، کاهش شیر و

متعاقباً لرزش عضلانی، لنگش و زمین‌گیری موقت یا دائمی پدیدار می‌شود. افزایش تعداد تنفس، آبریزش از بینی، دهان و چشم از علائم این بیماری است. بعلاوه یبوست یا اسهال نیز، ممکن است دیده شود. بعد از فروکش کردن تب سه روزه، دام شروع به غذا خوردن کرده و نشخوار می‌کند اما لنگش و ضعف ممکن است بین ۲ تا ۳ روز باقی بماند و زمین‌گیری دام هم، ممکن است تا چند روز ادامه یابد. برخی دام‌ها بدون درمان بهبود می‌یابند با این حال، نیاز است دامداران پس از مشاهده علائم بیماری به دامپزشکی منطقه خود مراجعه نموده تا نسبت به دارو درمانی با استفاده از داروهای ضدالتهاب و تقویتی اقدام شود. نتایج درمان بسیار مطلوب می‌باشد و با توجه به تب بالا، لازم است دامداران نسبت به خنک کردن دام اقدام نمایند. همچنین، از دام‌های بیمار نباید کار کشید و یا استرس‌های دیگر بر آنها وارد نمود زیرا احتمال عود بیماری وجود دارد. واکسیناسیون بعنوان یک روش مؤثر و پیشگیری‌کننده در بروز و کنترل بیماری و همچنین کاهش علائم بیماری نقش دارد ولی با توجه به نقش بیولوژیک پشه‌ها در اپیدمیولوژی و انتقال عامل بیماری، کنترل جمعیت پشه‌ها در کنار واکسیناسیون اکیداً توصیه می‌گردد.

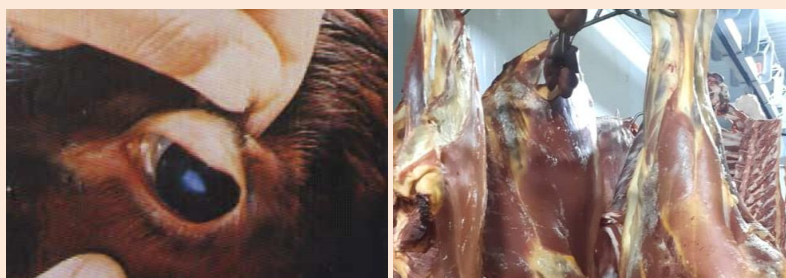
تیلریوز گاو

بیماری تیلریوز در ایران بنام بیماری زردی معروف است. بیماری تیلریوز یک بیماری انگلی خونی است. بعلت تغییراتی که در گوشت دام مبتلا ایجاد می‌کند، گوشت دام‌های آلوده غیر قابل مصرف می‌باشد. این بیماری بیشتر در گاو شیریه دیده می‌شود و گاوهای اصیل نسبت به گاوهای بومی حساسیت بیشتری دارند. بیماری در گوسفند و بز هم دیده می‌شود و بیشتر در فصول گرم که فعالیت کنه‌ها زیاد است مشاهده می‌شود. عامل بیماری تیلریوز انگلی خونی است بنام تیلریا آنولاتا.

این بیماری در کلیه نقاط ایران گزارش شده است و بیشتر با شروع فصول گرم که فعالیت کنه‌ها افزایش می‌یابد دیده می‌شود. آغل و جایگاه‌های سنتی که با چوب و سنگ و خاک ساخته شده و دارای خلل و فرج زیاد است و امکان سمپاشی و بهداشتی کردن مناسب آنها وجود ندارد و در آنجا شرایط برای اختفا و چرخه زندگی کنه‌ها مناسب است جایگاه مناسبی برای وقوع بیماری می‌باشد. ولی در جایگاه‌هایی که با پوشش سیمانی و کف بتونی درست شده‌اند و قابل سمپاشی و ضدعفونی و شستشو و شعله دادن می‌باشند، موارد آلودگی کمتر است. عدم اشتها، عدم نشخوار، کم‌خونی، لاغری، زردی مخاطات چشم، کاهش تولید شیر و گوشت، نقاط خونریزی روی مخاط چشم، تورم غدد لنفاوی پیش‌کتفی که به شکل خیاری کوچک در جلو کتف قابل لمس است، بی‌حالی و فلجی و در نهایت مرگ از نشانه‌های بیماری است.

زردی گوشت دام، زرد بودن رباطات که عضلات را بهم متصل می‌کند، خونریزی در روی عضله قلب، تورم غدد لنفاوی، خشکی هزارلا، انباشتگی شکمبه و خونریزی در شیردان از نشانه‌های بیماری در لاشه هستند. از روی نشانه‌های بالینی می‌توان به وجود بیماری مشکوک شد.

عمده‌ترین روش پیشگیری از این بیماری رعایت بهداشت، استفاده از محل نگهداری دام مناسب و سمپاشی اماکن دامی و یا شعله دادن آنها و مبارزه با کنه‌ها می‌باشد. توصیه می‌شود جایگاه دام از سنگ، سیمان و آهن با پوشش‌های پوشش سیمانی باشد. جمع‌آوری کود و فضولات و پوشاندن آنها و حمل مرتب به خارج از جایگاه، جمع‌آوری و خارج ساختن کاه و کلش و خوراک با قیمانده دام نیز اهمیت دارد. جایگاه هر چه نور بیشتری داشته باشد آلودگی کمتر است، سمپاشی مرتب جایگاه دام با سموم ضد کنه در فصول و زمان‌های مناسب اهمیت زیادی در پیشگیری دارد.

روش دیگر پیشگیری تزریق واکسن است، واکسن در فصول سرد و موقعی که کنه‌ها فعالیت ندارند و در دام‌های غیر آبستن تزریق می‌شود و تا مدت یکسال ایمنی ایجاد می‌کند. استفاده از داروهای ضد انگل و استفاده از داروهای اشتها آور و ملین مطابق دستور کارشناسان مربوطه مفید می‌باشد.

لنگش در گاو

یکی از بیماری‌های رایجی که دامداران با آن مواجه می‌شوند، لنگش در گاوها می‌باشد. در اصل به بیماری لنگش در گاو، همان پوسیدگی سم پا نیز اطلاق می‌شود. در واقع زمانی لنگش در گاو ایجاد می‌شود که در سم‌ها آبه‌های شدیدی نیز رخ داده‌اند و همین سبب لنگش در دام می‌شود. توجه داشته باشید اگر نتوانید این بیماری را کنترل کنید سریعاً به دام‌ها نیز منتقل می‌شود. از مهم‌ترین عوامل در زیر به آنها اشاره شده است.

۱- عامل عفونی

یکی از مهم‌ترین علت‌های بیماری لنگش در گاو می‌توان به عامل عفونی اشاره کرد. در واقع عامل عفونی خود از وجود باکتری‌ها و عفونت در شکاف سم‌ها ایجاد می‌شود. در این زمان سم دام‌ها با التهاب و درد‌های شدید همراه خواهد شد. ناگفته نماند در این زمان احتمال جدا شدگی سم از پا یا شکستگی سم‌ها وجود دارد.

۲- درمانیت

در روزهای اولیه این بیماری ساییدگی سم نمایان می‌شود و پس از گذشت مدتی دردی در دام ایجاد می‌شود. اغلب گاو به این بیماری دچار می‌شوند. با گذشت زمان به یک زگیل تبدیل می‌شود. از دیگر مواردی که باید در

مورد این بیماری بدانید، آن است که باید سریع برای درمان آن اقدام کنید. از طرف دیگر اگر به درمان آن اهمیت ندهید سبب فرسایش سم دام نیز می‌شود.

۳- بیماری خط سفید

یکی از بیماری‌هایی که سبب از بین بردن سم‌ها می‌شود، بیماری قارچی می‌باشد. در واقع بیماری قارچی در دام‌ها سبب افتادن سم آنها نیز می‌شود.

۴- رشد بیش از حد

حتماً دام‌ها با خوراکی که استفاده می‌کنند سریع‌تر رشد می‌کنند یا به بیان دیگر زمانی که وزن دام بالا می‌رود. سم دام هم نیز پهن می‌شود و یا احتمال شکستگی دارد در نتیجه در صورت هرگونه بروز مشکل سبب لنگش در دام ایجاد می‌شود.

بیماری لنگش در گاو سریعاً در بین سایر دام‌ها منتقل می‌شود و از همین رو به چرخه اقتصادی ضربه شدیدی نیز وارد می‌شود. پس با توجه به مراحل درمانی که در این بخش توضیح داده است اقدام به درمان بیماری لنگش در گاو نمائید. ابتدا باید سریعاً دام بیمار را با سایر دام‌های سالم جدا کنید و سپس با دامپزشک تماس حاصل کنید در صورت دسترس نبودن دامپزشک می‌توانید از اسپری تتراسایکلین برای سم دام استفاده کنید تا با این روش بتوانید آن قسمت را به خوبی ضد عفونی کنید.

یکی دیگر از داروهایی که می‌توان برای این نوع بیماری استفاده کرد، سولفات می‌باشد. علاوه بر آن جهت شست و شو از محلول فرمالین ۵ درصد استفاده کنید. یکی از بهترین داروهایی که می‌توان برای لنگش استفاده می‌شود، پماد اکتیول است که سبب از بین بردن عفونت و آبرسه می‌شود. زمانی که شما از این نوع پماد استفاده می‌کنید، آبرسه‌ای که بین شکاف پای دام وجود دارد را نرم می‌کند و به مرور زمان عفونت‌های شکاف تخلیه می‌شود.

راه‌های پیشگیری از بیماری لنگش در دام:

قبل از این که این بیماری در بین دام‌ها اتفاق بیفتد از بروز آن پیشگیری کنید، در واقع با پیشگیری می‌توان به صرفه‌جویی در هزینه نیز اشاره کرد. از مهم‌ترین راهکارهای پیشگیری در زیر به طور کامل اشاره شده است.

- چک کردن مرتب سم‌ها
- در صورت ابتلا دام به بیماری، سریعاً آن را از سایر دام‌ها جدا کنید.

- اگر محل نگهداری دام‌ها دارای رطوبت می‌اشد حتماً آن را سریعاً برطرف کنید.
- به طور مرتب دام‌ها را حمام کنید تا با این روش سم آنها به طور کامل ضدعفونی شود.
- در تغذیه دام حتماً دقت لازم را داشته باشید و خوراک آنها دارای تمامی ویتامین‌های لازم باشد.

بروسلوز

بروسلوز یکی از مهمترین بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان است که شایعترین و مهمترین علامت بالینی آن در حیوانات سقط جنین است. بروسلوز در ایران یک بیماری بومی محسوب می‌شود لذا آلودگی به آن در تمام نقاط کشور مشاهده می‌گردد و سالانه هزاران نفر در اثر تماس با دام آلوده و یا استفاده از فرآورده های دامی آلوده، مبتلا به تب مالت می‌شوند.

بروسلوز گاوی که در اثر باکتری بروسلا آبورتوس ایجاد می‌شود هر چند که از جنبه بیماری‌های مشترک نسبت به بروسلوز گوسفندی که در اثر بروسلا ملی تنسیس ایجاد می‌گردد از اهمیت کمتری برخوردار است، اما خسارات اقتصادی آن در اثر سقط جنین، کاهش تولید شیر و عقیمی و نازایی و از دست رفتن ارزش اقتصادی دام‌ها بسیار زیاد بوده، لذا از جنبه اقتصادی از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. عفونت در گاو در هر سنی می‌تواند رخ دهد ولی معمولاً در دامی که از نظر جنسی بالغ شده است، آلودگی ادامه پیدا می‌کند. ماده‌ای در رحم دام بالغ و در جفت و دستگاه تناسلی نر در گوسفند و بز وجود دارد، باعث رشد و تکثیر باکتری می‌گردد (محرک رشد باکتری بروسلا) است. دام‌ها در هنگام سقط و تا مدتی پس از آن با دفع ترشحات بشدت آلوده رحمی، باعث آلودگی محیط، مزارع و مراتع گردیده و موجب انتشار بیماری و آلودگی به سایر حیوانات و انسان می‌شوند. دفع باکتری از شیر توسط دام-های مبتلا به بروسلوز یکی دیگر از راه‌های مهم انتشار بیماری است.

ممکن است باکتری از راه مخاط دهان، بینی و حلق وارد شود ولی مخاط تناسلی اهمیت بیشتری دارد. احتمال انتقال از مادر به جنین نیز وجود دارد. در این موارد ممکن است گوساله متولد شده تا زایمان اول بیماری را نشان ندهد و تیتسر سرمی آلوده نداشته باشد، اما پس از اولین زایش باکتری را دفع می‌کند. توصیه می‌شود از این گوساله-ها در تولیدمثل استفاده نشود. بطور کلی باکتری پس از ورود به بدن دام منتشر شده و بیشتر در بافت پستان و عقده‌های لنفاوی و در حیوان نر در بیضه‌ها جایگزین می‌شود. همزمان با پیشرفت آبستنی، باکتری در رحم دام رشد و تکثیر نموده و سبب التهاب رحم شده و در نهایت سقط جنین را باعث می‌گردد. از مهمترین علائم بیماری در دام‌ها سقط جنین می‌باشد و دام هیچگونه علائم دیگری مانند تب، بی‌اشتهایی و غیره ندارد. سقط در یک سوم انتهای آبستنی اتفاق می‌افتد، در گاو از ماه ۵ آبستنی به بالا و در گوسفند و بز از ماه سوم آبستنی به بعد سقط اتفاق می‌افتد. متعاقب سقط جنین، جفت‌ماندگی و عفونت رحم اتفاق می‌افتد که منجر به عقیمی و نازایی در دام می‌شود. همچنین در گاو نر باعث تورم بیضه می‌گردد.

این بیماری در انسان چهره‌های متفاوت دارد و ممکن است باعث ایجاد انواع اختلال در دستگاه ادراری تناسلی، اندام‌های حرکتی، سیستم قلبی عروقی، سیستم عصبی، دستگاه گوارش، سیستم تنفسی و سیستم ایمنی بدن گردد. به همین دلیل درمان این بیماری دشوار بوده و در بهترین شرایط حداقل نیاز به ده‌ها روز تجویز آنتی‌بیوتیک دارد. اساس پیشگیری و کنترل تب مالت در انسان، به کنترل و ریشه‌کنی آن در حیوانات مربوط می‌گردد ولی در عمل مبارزه با بروسلوز در حیوانات بدلیل تعدد گونه‌ها و عامل بیماری، مخازن و ناقلین متعدد و متنوع آن و مقاومت طولانی مدت عامل بیماری در محیط‌های مختلف پیچیده بوده و کسب موفقیت در کشورها به وضعیت جغرافیایی آن کشور، وضعیت بیماری در آن منطقه، فرهنگ و وضعیت پرورش دام، همکاری زنجیره‌ای سازمان‌های دولتی و دامداران و توان عملیاتی آن کشور بستگی دارد.

به طور کلی اساس کنترل بیماری بروسلوز در گاو بشرح ذیل است:

- آموزش و ترویج
- رعایت مقررات بهداشتی و قرنطینه ای
- واکسیناسیون
- تست و کشتار

لمپی‌اسکین

لمپی‌اسکین یک بیماری ویروسی در گاوها است که علائم خود را بصورت برآمدگی‌هایی بر روی پوست نشان می‌دهد. به دنبال این بیماری تا ۴۵ درصد گله می‌تواند به بیماری دچار شود و تا ۱۰ درصد گله می‌تواند از بیماری تلف گردد. بیماری باعث لاغری مفرط (بدلیل عدم تمایل به غذا خوردن) کاهش شیر بصورت موقتی و یا حتی دائمی، کاهش و یا از بین رفتن باروری در گاوهای نر و ماده، سقط جنین و همچنین صدمات دائمی همیشگی به پوست می‌شود.

می‌توان اصلی‌ترین دلیل ایجاد بیماری را از وجود بندپایان دانست. حشرات گزنده در رخ دادن این بیماری بسیار نقش دارند و می‌توان آن را عامل اصلی بیماری دانست. عامل دیگری که سبب شیوع این بیماری در بین دیگر گاوها می‌شود، مقدار بزاق زیادی که در آبشخور مشترک دام‌ها ریخته می‌شود. هم چنین گوساله هم حتی از راه خوردن شیر از گاوهای آلوده به این بیماری دچار می‌شود. بیماری لمپی‌اسکین جزو بیماری‌های مشترک انسان و دام نبوده

و به انسان منتقل نمی‌شود. یکی از اولین روش‌های تشخیص می‌توان به مشاهده ضایعات مشخص پوستی یا دهانی نیز اشاره کرد. همچنین برای گاوهایی که موی بلندی روی پوست آن وجود دارد می‌توان بر روی پوست آنان آب بریزید و به راحتی می‌توان این بیماری را مشاهده کرد.

ویروس عامل بیماری حساس به ۵۵ درجه سانتی گراد در ۲ ساعت، ۶۵ درجه سانتی گراد در ۳۰ دقیقه می‌باش. همچنین حساسیت شدید به محیط قلیایی و یا اسیدی، کلروفرم، فرمالین (۱ درصد) و برخی مواد پاک کننده، است. ویروس برای مدت طولانی در درجه حرارت محیط، به خصوص در دلمه خشک زنده می‌ماند. این ویروس حساس به نور خورشید و مواد شوینده است، اما در شرایط محیطی تاریک، مانند سایبان آلوده حیوانی، می‌تواند برای ماه‌ها باقی بماند.

درمان بیماری لمپی بسیار حائز اهمیت است. با درمان آن می‌توان از انتقال آن به سایر دام‌های دیگر جلوگیری نمود. همچنین درمان آن سبب جبران ضررهای اقتصادی نیز می‌شود. در اولین گام باید ابتدا از داروهای آنتی-بیوتیک و ضدالتهاب نیز استفاده شود. همچنین در این زمان توصیه می‌شود که تزریق ویتامین‌ها نیز انجام شود. با مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها می‌توان عفونت‌های موجود در بدن دام‌ها را تا حدی نیز کاهش داد. نکته قابل توجه آن است که زمانی که عفونت در بدن دام کم شود، اشتهاى آن نیز در زمان غذا خوردن بهبود می‌یابد.

راه‌های پیشگیری از بیماری:

حتماً مواردی که در مورد راه پیشگیری از این بیماری قید شده است را جدی بگیرید. همانطور که در بالا بیان شد پی بردیم عامل اصلی این بیماری پشه‌ها و حشرات نیز می‌باشند. از همین رو برای جلوگیری از گزیدن باید از حشره کش نیز استفاده کنید. یکی دیگر از راه‌های پیشگیری استفاده به موقع واکسن می‌باشد. آن دسته از گوساله‌های زیر ۶ ماه می‌باشند و از شیر مادر تغذیه می‌کنند تا سن ۶ ماهگی نیازی به واکسینه نیست اما به محض اینکه شش ماهگی آن‌ها به پایان رسید حتماً باید واکسیناسیون برای آن‌ها انجام شود. از دیگر مواردی که لازم است بدانید آن است که گوساله‌هایی که تازه شروع به غذا خوردن کرده اند و گاوهای شیرده بسیار در معرض این ویروس حاد قرار دارند. بنابراین انجام واکسیناسیون فراموش نشود.

بیماری شاربن (سیاه زخم)

بیماری سیاه زخم یک نوع بیماری باکتریایی مشترک بین انسان‌ها و دام‌ها می‌باشد. متأسفانه این بیماری بسیار خطرناک بوده و بیشتر علفخواران از جمله بز، اسب، گاو و گوسفند به این بیماری مبتلا می‌شوند. بیماری سیاه زخم یا شاربن در بیش از ۹۰ درصد موارد موجب مرگ دام بیمار می‌شود. اکثراً گاو، گوسفند و ... از دام‌هایی هستند که در برابر بیماری‌های مختلف حساس می‌باشند و همانطور که گفته شد این دام‌ها به بیماری سیاه زخم نیز مبتلا می‌شوند. در حیوانات دیگر مثل سگ و گربه خیلی شدید نیستند بنابراین دامداران باید از دام‌های خود در برابر انواع بیماری‌های گوناگون از جمله سیاه‌زخم یا شاربن محافظت کرده و به آنان رسیدگی نمایند تا هم دام‌ها دچار بیماری نشوند و هم به خود دامداران به دلیل مرگ دام خسارت مالی وارد نشود که البته اگر دام مبتلا شده به بیماری جان خود را از دست ندهد باز هم دامدار زیان مالی می‌بیند چرا که باید هزینه‌های درمان آن را بپردازد. عامل بیماری سیاه‌زخم نوعی باکتری هوازی و هاگ‌دار که به شکل میله است. این باکتری در طی چند ساعتی که در معرض هوا قرار می‌گیرد به هاگ تبدیل می‌شود و بین ۴۰ تا ۶۰ سال زندگی که دارد ویژگی بیماری‌زایی خود را حفظ می‌کند، به همین دلیل است که لاشه‌ی حیوانات مرده باید بدون اینکه هیچگونه دست‌کاری یا کالبدشکافی در آن‌ها صورت گیرد سوزانده شوند. هنگام مرگ دام‌ها این باکتری در تمام ترشحات و همین‌طور خون دام مرده وجود دارد.

علائم وجود بیماری سیاه زخم در دام‌ها شامل:

- ۱ - مرگ دام به صورت کاملاً ناگهانی.
 - ۲ - تورم در ناحیه‌ی گردن.
 - ۳ - تورم در زیر شکم دام.
 - ۴ - تب شدید که در بعضی مواقع به ۴۰ درجه‌ی سانتی‌گراد نیز می‌رسد.
 - ۵ - ادرار دام خونی خواهد بود.
 - ۶ - اسهال خونی.
 - ۷ - نخوردن غذا و بی‌اشتهایی.
 - ۸ - افسردگی شدید.
 - ۹ - نفس کشیدن به صورت عمیق و تند تند.
- همین‌طور اگر دامی که دچار بیماری سیاه زخم شده آبستن باشد احتمال اینکه سقط کند بسیار بالا می‌رود و در اکثر مواقع دام‌های آبستنی که دچار بیماری شده‌اند دام‌های خود را سقط کرده‌اند. اگر دامی شیرده باشد شیر آن کاهش می‌یابد و حتی در برخی موارد دیده می‌شود که شیر به خون آلود شده است. بنابراین با وجود تمامی این علائم و مشکلاتی که بیماری سیاه زخم (شاربن) ایجاد می‌کند دامداران تا جایی که می‌توانند باید از دام‌های خود

محافظت کنند و اگر هر یک از این علائم را در دام‌های خود مشاهده کردند فوراً به درمان آن بپردازند البته پیشگیری بهتر از درمان است پس در نتیجه باید از همان ابتدا تمام اقدامات لازم و بهداشتی انجام شود تا گوسفند در طول زندگی خود دچار هیچ‌گونه بیماری نشود.

پیشگیری و درمان بیماری شاربن در دام‌ها:

۱- اگر حیوان یا دام آلوده به این بیماری تلف شده باشد لاشه ی این حیوان به هیچ وجه نباید کالبد شکافی و یا دست کاری شود و باید لاشه را در مکان های بسیار عمیق دفن کرد و یا حتی آن ها را سوزاند.

۲- محصولات حیوانی باید ضد عفونی شوند

۳- اگر گوسفند دچار بیماری سیاه زخم شد از طریق استفاده از آنتی بیوتیکهای پنی سیلین ، سیپروفلوکساسین و همینطور داکسی سیکلین دام بیمار را درمان کنید.

۴- متأسفانه اگر دام دچار سیاه زخم استنشاقی شده باشد می توان گفت تلاش بی فایده است و این بیماری درمان نمی شود.

۵- اگر لباس ، وسیله های مختلف و یا هر چیز دیگری به عامل شاربن برخورد کند با استفاده از یک دستکش یا دستمال آن را بردارید و بسوزانید.

۶- برای پیشگیری از این بیماری حداقل یک یا دو بار در سال باید در مناطقی که دام ها زندگی می کنند واکسیناسیون همگانی صورت گیرد.

۷- از دستکاری در خاک و کود دام ها و حیوانات جلوگیری شود.

بیماری طاعون (گاو مرگی)

طاعون گاوی یک بیماری ویروسی واگیردار است که در گاو و گاومیش اهلی و بعضی حیوانات وحشی بوجود می- آید. عامل این بیماری نوعی ویروس از خانواده پارامیکسو ویریده و از جنس موریلیو ویروس می‌باشد. این ویروس در مقابل نور خورشید و حرارت حساس بوده و در رطوبت بالا و خشکی سریعاً غیرفعال می‌شود. این ویروس به طور مستقیم یا غیرمستقیم از دام آلوده یا لباس کارگران و وسائل آلوده و یا از طریق کود یا آب پخش و منتقل می‌شود. این بیماری با تب، زخم‌های دهانی، اسهال و نکروز غدد لنفاوی و مرگ و میر زیاد، ظاهر می‌شود.

ویروس طاعون گاوی تنها ویروس دارای RNA تک رشته‌ای است از خانواده بارامیکسوویریده است. این ویروس با ویروس‌های دیستمپر و سرخک انسان و طاعون نشخوارکنندگان کوچک و موریلو، ویروس پستانداران دریائی، وابستگی ایمنی دارند. ویروس طاعون گاوی در مقابل نور آفتاب حساس است و از بین می‌رود، بنابراین بایستی واکسن‌های تولیدی در شیشه‌های تاریک قهوه‌ای رنگ نگهداری شوند. این ویروس در لایه‌های خونی نازک بعد از دو ساعت و همچنین در رطوبت بالا و یا خشکی سریعاً غیرفعال می‌شود.

یک یا دو روز قبل از مشاهده علائم کلینیکی پارتیکل ویروسی به مقدار زیادی از ترشحات و مدفوع خارج می‌شود و ۸ تا ۹ روز بعد از مشاهده علائم کلینیکی مقدار زیادی ویروس در این ترشحات و مواد خروجی از بدن وجود دارد. ویروس بطور مستقیم یا غیرمستقیم توسط دام آلوده یا لباس کارگران در تماس با دام آلوده و وسائل و یا از طریق کود و آب پخش می‌شود. انتقال و پخش ویروس بوسیله باد و هوا به فاصله زیاد ثابت نشده، ولی در فاصله کم از طریق باد و هوا نیز ویروس منتقل می‌شود.

انتقال بیماری در دام‌ها بصورت عمودی امکان پذیر نیست. همچنین توسط بندپایان انتقال نمی‌یابد. بنابراین براحتی می‌توان بیماری را ریشه‌کن کرد و ویروس را از بین برد. اغلب حیوانات وحشی و اهلی زوج سم به بیماری مبتلا می‌شوند. دوره کمون بیماری بستگی به سویه (Strain) ویروس، مقدار ویروس، راه ورود ویروس و نحوه در معرض قرار گرفتن دام در مقابل بیماری متفاوت است و از سه تا ۱۵ روز ولی معمولاً ۴ تا ۵ روز است.

انگل‌های داخلی گاو

دستگاه گوارش گاو اغلب آلوده به کرم گرد است که به آن کرم معده و کرم روده نیز می‌گویند. این کرم‌ها زمانی منتقل می‌شوند که:

- ۱- گاوهای آلوده تخم‌ها را در کود روی زمین می‌فرستند.
- ۲- تخم‌ها در کود بیرون می‌آیند.
- ۳- باران لاروها را از کود پاک می‌کند.
- ۴- گاو لاروها را روی چمن مرطوب در دمای متوسط می‌بلعد.

کرم‌ها در حدود ۳ هفته بالغ می‌شوند و تخم می‌گذارند. کرم‌ها معمولاً زمانی منتقل می‌شوند که دمای خاک ۵۵ درجه فارنهایت تا ۸۵ درجه فارنهایت در دوره‌های بارانی در بهار و پاییز باشد. لاروهای مرتع در زمستان به خواب زمستانی می‌روند و در تابستان در اثر گرما، نور خورشید، خشک شدن و کاهش مواد مغذی می‌میرند. به‌طور معمول بیماری (گاوهای کرمی) به دلیل تغذیه ناکافی ثانویه است. شیوه‌های ضعیف مدیریت تغذیه‌ای مانند شلوغی بیش از حد و چرای بیش از حد باعث ایجاد تغذیه ناکافی می‌شود و اجازه می‌دهد گاوها به طور مداوم آلوده شوند. در این شرایط، مجاری گوارشی گاو محیط مناسبی برای ایجاد کرم‌ها است. پاسخ ایمنی آنها پایین است و اجازه استقرار را می‌دهد و گاوهای کرمی که در وضعیت نامناسبی قرار دارند نمی‌توانند اثرات کرم‌ها را تحمل کنند.

وضعیت سوء تغذیه اولیه، کمبود پروتئین، بدتر می‌شود زیرا لاروها در هضم اختلال ایجاد می‌کنند و باعث اسهال می‌شوند و اشتها را کاهش می‌دهند. گوساله‌ها ایمنی پایینی دارند و معمولاً در طول مواجهه با آنها کرمی می‌شوند. قرار گرفتن در معرض شدید باعث بیماری می‌شود. قرار گرفتن در معرض نور باعث ایجاد ایمنی می‌شود. گاوهای بالغ و گاوهای جوان نسبت به مواجهه قبلی مصونیت دارند، اما اغلب زمانی که: تغذیه ناکافی است و ایمنی آنها کاهش یافته است.

علائم بالینی گاوهای کرمی شامل رنگ پریدگی مخاط، فک بطری، شکم بزرگ، اسهال، کشیده شدن، چران نکردن، نجویدن ماسک، پوشش موی خشن و خشک، لاغری، ضعف و ناتوانی در ایستادن است. این علائم مشابه علائم ناشی از سوء تغذیه و بیماری‌های کبدی است.

مهم‌ترین راه برای کنترل کرم‌های مو، حفظ تغذیه خوب از طریق موارد زیر است

- مراتع دوار.

- جلوگیری از ازدحام و چرای بیش از حد دام.

- تهیه مرتع، یونجه و مکمل‌های با کیفیت خوب.

هنگامی که گاوها دارای رژیم غذایی با پروتئین، ویتامین‌ها و مواد معدنی کافی باشند، معمولاً کرم‌های کمتری ایجاد می‌شود و گاوها قادر به مقاومت در برابر اثرات آنها هستند. شیوه‌های مدیریتی که تغذیه مناسب را حفظ می‌کند، از عفونت مجدد شدید کرم‌ها نیز جلوگیری می‌کند. علاوه بر این اقدامات کنترل داخلی شامل زهکشی و بهداشت مناسب، جداسازی گروه‌های سنی و کرم‌کشی استراتژیک است.

کرم‌های ریه:

کرم‌های ریوی باعث ایجاد بیماری ریوی در گاو با علائم بالینی مشابه با علائم ناشی از ویروس‌ها، باکتری‌ها و آلرژی‌ها می‌شوند. بیماری کرم ریه در گاوهایی که قبلاً در معرض تماس قرار نگرفته بودند، مانند گوساله‌ها یا گاوهای جابجا شده، رخ می‌دهد.

فلوک‌های کبدی:

گاوهایی که در مناطق مرطوب با خاک‌های قلیایی زندگی می‌کنند ممکن است به عفونت‌های کبدی مبتلا شوند. فلوک‌های کبدی زمانی منتقل می‌شوند که:

- ۱- گاو و دیگر حیوانات حیات وحش آلوده، تخم‌ها را در کود آب دفع می‌کنند.
 - ۲- تخم‌ها در آب بیرون می‌آیند و لاروها در حلزون‌ها نفوذ و رشد می‌کنند.
 - ۳- گاو لاروها را روی علف یا یونجه می‌بلعد.
- علائم بالینی ناکارآمدی گوارش در گاو‌های جوان مبتلا به بیماری حاد کبدی و در گاو‌های مسن مبتلا به بیماری مزمن کبدی مشهود است. گاو‌های ضعیف علائمی مشابه با سوء تغذیه و کرم گرد دارند.

کرم کشی استراتژیک:

داروهای ضد کرمی نه تنها به عنوان درمانی برای از بین بردن انگل‌های داخلی و جلوگیری از آسیب‌های ناشی از انگل‌ها، بلکه برای جلوگیری از آلودگی مراتع و عفونت مجدد دام به گاو تجویز می‌شوند. تجویز استراتژیک داروها، آلودگی محیطی و عفونت گاو و حلزون را کاهش می‌دهد. یک روش استراتژیک نیاز به زمان‌بندی مناسب دارد. این بدان معناست که داروی ضد انگل باید در زمان مناسب با توجه به بیولوژی انگل تجویز شود. بنابراین، زمان صحیح زمانی نیست که گاوها محدود و در دسترس هستند، یا به این دلیل که مدت زیادی از دریافت دارو توسط گاو می‌گذرد، یا به این دلیل که تجویزها به طور مساوی (پاییز و بهار، هر ۶ ماه) فاصله می‌گیرند. زمان صحیح زمانی است که گاوها آلوده شده باشند، انگل شروع به رشد کرده و باعث آسیب شود و شرایط برای انتقال بهترین باشد. تجویز دارو در زمان مناسب چرخه زندگی کرم‌ها را شکسته و از تجمع آنها در گاو جلوگیری می‌کند. زمان مناسب برای تجویز ضد انگل گاو، معمولاً به انگل و ایجاد شرایط محیطی مطلوب بستگی دارد که شامل دماهای متوسط، بارندگی و چمن مرطوب است. برای کرم‌های معده، داروها را ۳ تا ۶ هفته پس از ایجاد شرایط محیطی مطلوب تجویز کنید. برای فلوک‌های کبدی، داروها را ۴ تا ۶ ماه پس از ایجاد شرایط مطلوب تجویز کنید. هر ماه مدفوع را بررسی کنید تا نوسانات تخم کرم در هر گرم مدفوع را بررسی کنید، که به شما کمک می‌کند زمان تجویز دارو و اثربخشی را به درستی تعیین کنید.

کوکسیدیا:

کوکسیدیا باعث بیماری روده‌ای در گاو‌های جوان می‌شود که معمولاً بین ۳ هفته تا ۶ ماهگی است، اما می‌تواند گاو‌های تا ۲ سال را تحت تأثیر قرار دهد. آنها زمانی منتقل می‌شوند که:

- ۱- گاو‌های آلوده کیست‌ها را روی زمین منتقل می‌کنند.
- ۲- باران کیست‌ها را از کود پاک می‌کند.

۳- کیست ها در شرایط دمایی مرطوب و متوسط ایجاد می شوند .

۴- گاو کیست را روی زمین مرطوب می بلعد.

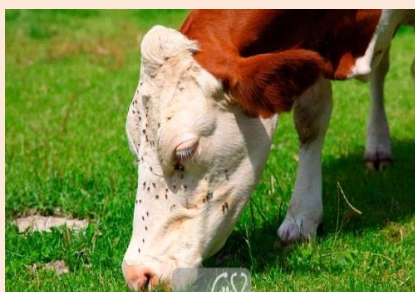
همانند کرم های گرد و کرم های ریوی، انتقال در فصل های بارانی در بهار و پاییز رایج است. اسهال ناشی از کوکسیدیا ممکن است با اسهال ناشی از کرم های گرد، باکتری ها و ویروس ها اشتباه گرفته شود. داروهای ضد کرم در برابر کوکسیدیا بی اثر هستند. داروهای مؤثر آمپرولیوم، دکوکینات، لاسالوسید و سولفونامیدها هستند.

انگل های خارجی

کنه ها:

کنه ها انگل های خارجی مکنده خون هستند. گونه های مختلفی از کنه ها در جهان وجود دارند. کنه ماده بالغ، وقتی به طور کامل با خون انباشته شود، می تواند به طول تقریبی ۹ میلی متر در عرض ۷ میلی متر رشد کند. صدها تخم می گذارد که لاروها از آن ها در پوشش گیاهی مجاور بیرون می آیند. لاروها به میزبان مناسب می چسبند و قبل از افتادن به مرتع تغذیه می کنند و در آنجا تا مرحله نمف رشد می کنند. نمف ها همچنین قبل از جدا شدن و تبدیل شدن به یک بالغ به میزبان می چسبند تا تغذیه کنند. زمان صرف شده برای تکمیل چرخه زندگی بسته به عواملی مانند دما و مصونیت میزبان از مواجهه قبلی به طور قابل توجهی از روز تا ماه متفاوت است. کنه ها معمولاً در سر، گوش ها، پستان و اندام های تحتانی بدن یافت می شوند. کنه ها با سوراخ کردن پوست میزبان با قسمت های دهان خود تغذیه می کنند. این محل های سوراخ و هر گونه آسیبی که ممکن است به وجود بیاید می تواند باعث کاهش کیفیت و ارزش پوست در طول رشد در فصل بهار شود. لارو کنه ها می تواند یک مشکل بزرگ در بره های جوان در حال چرا قبل از شیر گرفتن باشد و باعث کم خونی و مرگ ناشی از دست دادن خون در موارد شدید شود. کنه ها در صورت وجود زیاد باعث آسیب به پوست، کاهش تولید، کم خونی و مرگ می شوند.

کنه ها ناقلین جدی عوامل بیماری های انسانی و حیوانی هستند. کنه ها به عنوان انتقال دهنده بسیاری از پاتوژن های تک یاخته ای، ویروسی، باکتریایی و قارچی شناخته شده اند. کنه ها می توانند برای دام های اهلی و حیات وحش مضر باشند زیرا از دست دادن خون می تواند هنگام تغذیه تعداد زیادی کنه رخ دهد. عفونت های ثانویه می توانند در محل های تغذیه اتفاق بیفتند و ارزش دام را ناشی از آسیب به پوست کاهش دهند. تمام مراحل زندگی کنه ها منحصرأ انگلی هستند. اکثر کنه هایی که به دام های اهلی حمله می کنند از خانواده Ixodidae هستند، گروهی که به آن کنه های سخت گفته می شود. در خانواده Argasidae، کنه های نرم، یک گونه وجود دارد که برای گاو مضر است. جنس درماسنتور یکی از مهم ترین گروه های کنه است.

راه کنترل کنه‌ها و بیماری‌های آن‌ها استفاده از آفت‌کش‌ها، کنه‌کش‌ها و از بین بردن کنه‌ها و عوامل عفونی آن‌ها می‌باشد. امروزه به تدریج بسیاری از کنه‌ها در برابر آفت‌کش‌های معمولی مقاوم شدند. برداشتن زودهنگام کنه‌های چسبیده در به حداقل رساندن خطر ابتلا به بیماری‌های منتقله از طریق کنه مهم است. انتخاب‌های کنه‌کش به دیازینون، پیرتروئیدها، کارباریل و اورمکتین‌ها محدود می‌شود. نشان داده شده است که روش غوطه‌وری راه‌های مؤثری برای درمان گاوها با راه رفتن آن‌ها در حمام کنه‌کش هستند. استفاده از محصولات با سمپاش فشار قوی از دیگر گزینه‌ها و همچنین گرد و غبار است. برچسب‌های گوش در ابتدا برای استفاده در برابر کنه‌ها طراحی شده بودند و هنوز هم در جلوگیری از هجوم بسیار مؤثر هستند، اما دور شدن از برچسب‌های گوش برای کنترل مگس شاخی منجر به افزایش شیوع کنه در گاو شده است. مدیریت مزرعه راه دیگری را برای کنترل جمعیت کنه‌ها با حذف مرحله‌ای از کنه‌هایی که روی میزبان نیستند با از بین بردن یا حذف پوشش گیاهی که کنه‌ها در آن پنهان می‌شوند، فراهم می‌گردد. تغییرات پوشش گیاهی را می‌توان با سوزاندن یا پاکسازی انجام داد.

شپش:

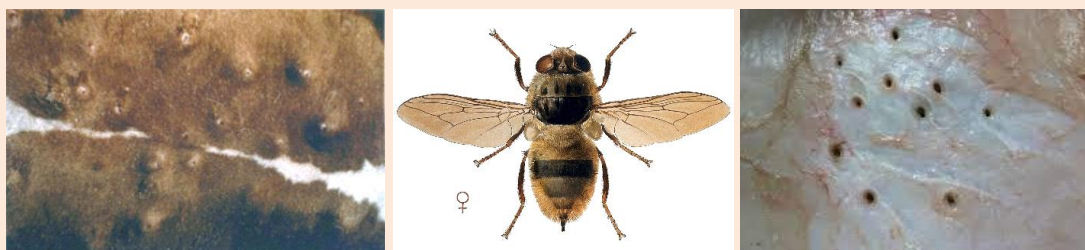
شپش‌ها حشرات کوچک و صافی هستند که پاهایشان برای گرفتن موها اصلاح شده است. این موجودات برای زنده ماندن به گاو وابسته هستند و تنها برای چند روز می‌توانند روی حیوان زندگی کنند. اکثر دامپروران با هجوم شپش در زمستان آشنا هستند. این یک واقعیت رایج است که جمعیت شپش در گاو در طول ماه‌های زمستان به اوج خود می‌رسد و به سرعت کل گله را آلوده می‌کنند. دو گونه معمولی شپش گاوها را آلوده می‌کنند. آنها شامل شپش خونخوار و شپش گزنده می‌باشند. شپش خونخوار خون میزبان را می‌مکد در حالی که شپش گزنده پوست را می‌خورد. شپش گزنده و شپش خونخوار از طریق تماس بین گاو منتقل می‌شود، به خصوص در پاییز، زمستان و بهار که تولید تخم در هوای خنک افزایش می‌یابد. ماده این گونه در پایه موی گاو تخم می‌گذارد. تخم‌ها به صورت جداگانه به موها چسبانده می‌شوند و در عرض دو هفته از تخم بیرون می‌آیند. هنگامی که تخم‌ها بیرون می‌آیند، به شپش بچه نمف می‌گویند. نمف‌ها شبیه بالغ‌ها هستند اما کوچکتر هستند. حدود سه هفته طول می‌کشد تا نمف‌ها به شپش بالغ تبدیل شوند. شپش بالغ حدود ۲ تا ۳ هفته عمر می‌کند و ماده‌ها حدود یک تخم در روز می‌گذارند.

شپش باعث ایجاد وضعیتی به نام لوسی، یک بیماری خارش پوستی با کم خونی احتمالی می‌شود. علائم بالینی عبارتند از: پوست خشک، پوسته پوسته، ریزش مو و خارش که با گاز گرفتن، مالش و خاراندن خود را نشان می‌دهد. نیش شپش و حساسیت به شپش باعث خارش می‌شود. درمانیت آلرژیک ممکن است پس از از بین رفتن شپش باقی بماند. شپش‌های مکنده از خون و سرم تغذیه می‌کنند، بنابراین با یک محصول تزریقی سیستمیک به طور مؤثرتری کنترل می‌شوند. با این حال، شپش گزنده از شوره تغذیه می‌کند، بنابراین یک محصول سیستمیک تأثیر کمی دارد. شپش گزنده با درمان موضعی به طور مؤثرتری کنترل می‌شود. اگرچه مواد شیمیایی به تخم شپش آسیبی نمی‌رسانند، گاو را می‌توان با تجویز حشره‌کش‌ها دو بار در یک فاصله زمانی ۲ هفته‌ای یا یک بار با اورمکتین‌ها (Dectomax, Eprinex, Ivomec) درمان کرد. برای کنترل در پاییز و زمستان از روش‌های اسپری، گرد و غبار، ریختن، نقطه‌ای، تزریقی یا خوددرمانی استفاده کنید. تزریق برای شپش گزنده جواب نمی‌دهد. همچنین باید حیوانات را چندین هفته پس از درمان بررسی کنید تا مطمئن شوید که درمان مؤثر بوده است. به خاطر داشته باشید که با شروع گرم شدن هوا، فعالیت جمعیت شپش‌ها شروع به کاهش می‌کند.

هیپودرما بوویس (واربل) :

هیپودرما بوویس مگس‌های متداول گاو و گاهی میزبان‌های دیگر در نیمکره شمالی هستند. گونه بالغ هیپودرما زندگی آزاد دارند و تغذیه نمی‌کنند. در تابستان ماده‌ها روی موهای گاو تخم می‌گذارند. هیپودرما بوویس به تنهایی روی موهای کفل و اندام عقبی فوقانی تخم می‌گذارد. تخم‌ها مجهز به یک اندام چسبندگی ویژه هستند که آنها را به مو ثابت می‌کند. تخم‌ها به طور خود به خود در عرض یک هفته از تخم خارج می‌شوند و لاروهای مرحله اول به پوست نفوذ کرده و از طریق بدن مهاجرت می‌کنند. جزئیات مسیرهای مهاجرت لارو به طور کامل شناخته نشده است، اما لارو از طریق کانال نخاعی و دیواره مری عبور می‌کند. در اواخر زمستان، لاروها به زیر پوست پشت می‌رسند. در اینجا آنها از مرحله دوم تا سوم لاروی رشد می‌کنند و یک سوراخ تنفسی در پوست پوشاننده ایجاد می‌کنند. در بهار، لاروهای مرحله سوم از پشت بیرون می‌آیند، به زمین می‌افتند تبدیل به شفیره می‌شوند و مگس‌های بالغ از تخم بیرون می‌آیند. در هر سال یک نسل مگس وجود دارد.

مگس‌های بالغ به دلیل آسیب‌هایی که به پوست گاو وارد می‌کنند، به‌ویژه سوراخ‌هایی که ایجاد می‌کنند و تغییرات التهابی که در بافت‌های زیر جلدی ایجاد می‌کنند، بسیار مهم هستند. سوراخ‌های تنفسی پوست که توسط لاروها ایجاد می‌شود، عامل زیان اقتصادی است. رفتار مگس ماده بالغ در هنگام تخم‌گذاری نیز می‌تواند بسیار دردسرساز باشد، به خصوص برای گاوهای شیری. مگس‌ها صدای وزوز می‌دهند، و اغلب حملات مکرر انجام می‌دهند. حیوانات مبتلا وحشت می‌کنند و می‌دوند. این امر سبب استرس حیوان شده و تولید شیر کاهش می‌یابد. همچنین، در مناطقی که هیپودرما شایع است، درمان دیر هنگام حیوان در پاییز می‌تواند، سبب فلج بدلیل لاروهای مهاجر در کانال نخاعی گردد.

برای کنترل هیپودرما، از حشره‌کش‌های ارگانوفسفره سیستمیک، آورمکتین‌ها (ایورمکتین، دورمکتین، اپرینومکتین و موکسیدکتین) را به گاو تجویز می‌کنند. ۳ ماه قبل از ظاهر شدن لاروها در پشت و همچنین برای از بین بردن لاروهای مهاجر قبل از رسیدن به مری از روش‌های ریختن، نقطه‌ای، اسپری یا تزریقی داروها استفاده می‌کنند.

انگل‌های کوارشی گاو

کرم‌های گرد :

اثرات انگل‌های داخلی بر روی گاو با توجه به شدت عفونت و همچنین سن و سطح استرس حیوان متفاوت خواهد بود. به طور کلی، حیوانات جوان‌تر و حیوانات تحت استرس به احتمال زیاد علائم انگلی را نشان می‌دهند. گاوهای بالغ درجه‌ای از مصونیت را در برابر انگل‌ها به دست می‌آورند. با این حال، کرم معده قهوه‌ای (*Ostertagia ostertagi*) تا جایی تکامل یافته است که می‌تواند از سیستم ایمنی حیوان فرار کند. علاوه بر این، بار انگل در گاوهای بالغ در نزدیکی زایمان بسیار مضر است زیرا ایمنی سرکوب شده است. گاوها به ویژه در اوایل شیردهی اغلب به دلیل استرس شیردهی در تعادل انرژی منفی هستند. این گاوها بیشتر از گاوها در دوره شیردهی بعدی که سطوح کمتری از شیر تولید می‌شود تحت تأثیر قرار می‌گیرند. گاوهای نر بیشتر از گاوهای ماده در برابر انگل‌های داخلی مستعد هستند. اثرات انگلی را می‌توان به دو نوع تحت بالینی و بالینی تقسیم کرد. تلفات در بهره‌وری حیوانات (تولید شیر، افزایش وزن، تغییر ترکیب لاشه، میزان لقاح، و غیره) همه اثرات تحت بالینی هستند. در

حالی که علائم قابل مشاهده و شبیه بیماری (زبری پوشش، کم‌خونی، اِدم، اسهال) اثرات بالینی هستند. اثرات تحت بالینی از اهمیت اقتصادی عمده‌ای برای تولید کننده برخوردار است.

نیاز به کنترل انگل‌های داخلی تا زمانی وجود خواهد داشت که گاوها در مراتع چرا باشند. با این حال، سطوح انگل در همه مراتع یا در همه گاوها یکسان نیست. مراتعی که تراکم انبوه‌ای دارند معمولاً بار انگل بیشتری نسبت به مراتع کم تراکم دارند. گاوهای موجود در مراتع خشک، کمتر از گاوهایی که در مراتع مرطوب هستند به عفونت کرم سنگین مبتلا می‌شوند. گاوهای جوان معمولاً انگل‌های داخلی بیشتری نسبت به گاوهای مسن دارند. بنابراین، روش‌های کنترل انگل‌های داخلی باید متناسب با موقعیت‌های تولید فردی توسعه یابد. کرم‌زدایی استراتژیک با درک چرخه زندگی انگل‌های مشکل‌ساز، شناسایی تغییرات فصلی در بار انگل‌ها و اجرای کنترل مقرون به صرفه شروع می‌شود. یک برنامه موفق کرم‌زدایی، همراه با مدیریت کلی خوب گله، باعث افزایش تولید شیر در گاوها و در نتیجه افزایش وزن از شیر گرفتن گوساله‌ها می‌شود.

گاوها می‌توانند توسط کرم‌های گرد (نماتدها)، کرم‌های نواری (سستودها) و فلوک‌ها (ترماتودها) آلوده شوند. تک یاخته‌ها مانند کوکسیدیا نوع دیگری از انگل‌های داخلی هستند. با این حال، کرم‌ها مهم می‌باشند. کرم‌های گرد از نظر اقتصادی مخرب‌ترین انگل‌های داخلی دام محسوب می‌شوند. کرم معده متوسط یا قهوه‌ای و گونه کوپریا رایج‌ترین کرم‌های گرد هستند. اگرچه گاوها می‌توانند به کرم‌های نواری آلوده شوند، اما تأثیر آنها بر عملکرد حیوانات در مقایسه با کرم‌های گرد حداقل است. مشکلات فلوک در شرایطی ایجاد می‌شود که جمعیت حلزون‌ها را افزایش می‌دهد (مرتع با زه کشی ضعیف و استخرهای آب راکد) برکه‌ها، خندق‌ها و غیره (در منطقه مرتع). حلزون‌ها در چرخه زندگی فلوک مورد نیاز هستند.

چرخه زندگی کرم‌های گرد:

در حیوان میزبان، کرم‌های بالغ تخم تولید می‌کنند. تخمک با مدفوع از میزبان خارج می‌شود و باعث آلودگی می‌شود. در مرتع، لارو مرحله اول از تخم بیرون می‌آید. لارو قبل از اینکه به لارو مرحله سوم تبدیل شود دو بار پوست اندازی می‌کند. هنگامی که لارو در مرحله سوم خود قرار می‌گیرد، می‌تواند از طریق مدفوع و خاک روی علف‌های

مرطوب مهاجرت کند. لاروها می‌توانند تا یک سال در مراتع زنده بمانند. عفونت زمانی رخ می‌دهد که لارو مرحله سوم با علف مصرف شود. لارو چرخه زندگی خود را در دستگاه گوارش میزبان خود کامل می‌کند. پس از رسیدن به مرحله بزرگسالی، جفت‌گیری اتفاق می‌افتد و چرخه زندگی دوباره شروع می‌شود. برخلاف سایر نماتدها، کرم معده متوسط می‌تواند بخشی از چرخه زندگی انگلی خود را در هیپوبیوز، وضعیتی شبیه به خواب زمستانی بگذراند. هایپوبیوز معمولاً در بهار شروع می‌شود. لاروهای "خواب زمستانی" تا تابستان ظاهر نمی‌شوند.

مدیریت مراتع و داروهای ضد کرم‌ها (کرم‌زدا) دو روشی هستند که امروزه برای کنترل انگل‌های داخلی مورد استفاده قرار می‌گیرند. شیوه‌های مدیریت مراتع ممکن است بار انگل را در گاو کاهش دهد. با این حال، این روش به تنهایی ریشه‌کن کردن انگل را تضمین نمی‌کند. همانطور که قبلاً گفته شد، بخشی از چرخه زندگی نماتد در مرتع است. روش‌های مدیریت مرتع طراحی شده برای کاهش جمعیت لارو مرحله سوم شامل موارد زیر است:

- گاوهای جوان حساس‌تر را به مرتع امن منتقل کنید. مراتع ایمن شامل مراتعی است که طی ۱۲ ماه گذشته چرا نشده‌اند و همچنین مراتع دانه ریز که از بستر بذر آماده شده ایجاد شده است. هنگامی که مرتع تا حدی باشد و شخم زده شود، آلودگی می‌تواند به سرعت کاهش یابد. همیشه گاوها را قبل از قرار دادن در یک مرتع امن کرم‌زدایی کنید. در غیر این صورت، مرتع بلافاصله می‌تواند آلوده شود.
- گاوهای کمتر حساس و بالغ را در مراتع آلوده‌تر قرار دهید. گاوهای بالغ تحت یک برنامه تغذیه خوب، مصونیت اکتسابی نسبت به انگل‌ها ایجاد می‌کنند و کمتر از گاوها و گوساله‌های جوان تحت تأثیر حضور آنها قرار می‌گیرند.

- از چرای بیش از حد مراتع خودداری کنید. حیوانات در مراتع بیش از حد چرا به زمین نزدیک‌تر می‌چرند و لاروهای بیشتری می‌گیرند. با این حال، چرای چرخشی همراه با یک برنامه کرم‌زدایی استراتژیک می‌تواند کنترل بهتری را فراهم کند.

ضد کرم‌ها ابزار عالی برای کنترل انگل‌ها هستند. استفاده از داروی ضدانگل نباید با هدف درمان گاوهای آلوده که علائم انگلی را نشان می‌دهند باشد. در عوض، قبل از بروز علائم بیماری، کرم ضدکرم را به موقع استفاده کنید تا عفونت را کاهش دهید. درمان همچنین باید با هدف قطع چرخه زندگی انگل در تلاش برای به حداقل رساندن آلودگی مراتع باشد. متأسفانه، تولیدکنندگان به‌جای اجرای برنامه کرم‌زدایی، معمولاً در زمانی که گله برای هدف دیگری کار می‌شود، دام‌های خود را کرم‌زدایی می‌کنند. بسیاری از محصولات ضدکرم در بازار هستند. بیشتر محصولات یا اورمکتین‌ها (ایورمکتین، دورمکتین، اپرینومکتین و موکسیدکتین) یا بنزیמידازول‌ها (اکسفندازول، آلبندازول، فنبندازول) هستند. هنگام انتخاب کرم ضد کرم باید به نکات زیر توجه داشت:

- نوع حیوان تحت درمان (گوساله در مقابل گاو، گاو گوشتی در مقابل گاو شیری)
- اثربخشی محصول
- سهولت کاربرد

• طیف وسیع کنترل (نابالغ، بالغ)

• اثربخشی هزینه

• زمان ذبح/مصرف شیر

• امنیت شخصی

کیست هیداتید:

بیماری هیداتید یا اکینوکوکوز، عفونتی است که توسط کرمهای نواری از جنس اکینوکوکوس ایجاد می‌شود که یک کرم کوچک به طول تنها چند میلیمتر است. پنج گونه از اکینوکوکوس شناسایی شده است که طیف وسیعی از حیوانات اهلی و وحشی را آلوده می‌کند. اکینوکوکوز یک بیماری مشترک بین انسان و دام است. گسترده ترین چرخه برای انگل اکینوکوکوس بین سگ و نشخوارکنندگانی مثل گوسفند و گاو وجود دارد. هنگامی که سگ‌ها با احشاء تازه آلوده حاوی کیست تغذیه می‌شوند، آن‌ها آلوده به انگل می‌شوند. سپس مرتع را با مدفوع خود آلوده می‌کنند و گاو و یا سایر نشخوارکنندگان در هنگام چرا دوباره آلوده می‌شوند. میزبان واسطه (گاو و گوسفند) تخم‌ها را به طور اتفاقی در هنگام چرا، جستجوی علوفه یا آشامیدن آب می‌بلعد. تخم‌ها در روده کوچک بیرون می‌آیند، تبدیل به لارو می‌شوند که به دیواره روده نفوذ می‌کنند و در سیستم گردش خون به اندام‌های مختلف (کبد و ریه) منتقل می‌شوند. در آنجا کیست‌هایی به نام کیست هیداتید تشکیل می‌شوند.

کیست‌ها که حاوی لارو یا شامل کیسه‌های پر از مایع هستند و حاوی لارو (پروتوسکلوس) هستند، باعث ایجاد بیماری سیستیک اکینوکوکوس ناشی از *E.granulosus* می‌شوند. اگرچه در انسان و حیوانات با طول عمر طولانی (مانند شتر یا اسب)، کیست‌های *E.granulosus* می‌توانند به ۲۰-۱۰ سانتی‌متر برسند، اما در گوسفند و گاو معمولاً ۶-۲ سانتی‌متر است. چرخه زندگی زمانی تکمیل می‌شود که کیست‌ها توسط یک میزبان قطعی گوشتخوار (مانند سگ، روباه یا گرگ) بلعیده شوند، لاروها (پروتوسکلکس) از کیست به داخل روده کوچک رها شده و به کرم‌های نواری بالغ تبدیل می‌شوند که تخم‌هایی تولید می‌کنند.

بسته به گونه و سویه اکینوкокوس در مدت ۲۵ تا ۸۰ روز در مدفوع حیوان میزبان منتشر می‌شود. علائم بیماری توسط کیست‌ها ایجاد می‌شود که ساختارهای پر از مایع هستند که حاوی لارو هستند و اغلب در کبد یا ریه‌ها قرار دارند. کیست‌های هیداتید که برای *E. granulosus* نامیده می‌شوند، مانند تومورهایی عمل می‌کنند که می‌توانند عملکرد اندامی را که در آن یافت می‌شوند مختل کنند، باعث رشد ضعیف، کاهش تولید شیر و گوشت و رد اندام‌ها در بازرسی گوشت شوند. در انسان، این بیماری می‌تواند شدید، گاهی کشنده باشد، و درمان طولانی و پرهزینه است. اکینوкокوس در روده میزبان قطعی گوشتخوار خوش‌خیم است. چرخه مشابهی بین سگ و اسب، سگ و شتر و غیره ... وجود دارد.

بهترین اقدام کنترلی قطع کردن چرخه زندگی انگل است. برای انگل اکینوкокوس این کار را می‌توان با موارد زیر انجام داد:

- جلوگیری از دسترسی سگ‌ها به لاشه دام یا ضایعات کشتار از مزارع، خانوارها، کشتارگاه‌ها یا قصابی‌ها.
- درمان سگ‌ها با ضد کرم (پرازیکوانتل) برای کشتن کرم نواری بالغ.
- تشخیص کیست در بازرسی گوشت، بنابراین مزارع یا جوامع آلوده را هدف قرار می‌دهد.
- واکسیناسیون گوسفند (یا سایر دام‌ها) برای محافظت در برابر رشد مرحله لاروی انگل اکینوкокوس.
- در آزمایشگاه رعایت بهداشت برای جلوگیری از عفونت کارگران ضروری است.
- چرخه انگل اکینوкокوس در حیات وحش قابل کنترل نیست، اما با ممانعت از جمع‌آوری و رعایت بهداشت می‌توان آلودگی حیوانات اهلی و متعاقب آن را به انسان کاهش داد.

فلوک کبدی گاو (فاسیولا هپاتیکا) :

بیماری فلوک کبد یا فاسیولوزیس یک بیماری انگلی حیوانات نشخوارکننده است که توسط یک کرم مسطح (*Fasciola hepatica*) ایجاد می‌شود و از نظر اقتصادی در گاو، گوسفند و بز اهمیت دارد. عفونت فاسیولا هپاتیکا در استان مازندران که میانگین بارندگی سالانه آن بالا است، گسترده است. بیماری فلوک کبد باعث خسارات سالانه حدود ۲/۵ میلیارد یورو به دام و صنایع غذایی در سراسر جهان می‌شود. ضررهای اقتصادی ناشی از فلوک کبد عمدتاً با کاهش تولید گوشت و شیر مرتبط است. بسته به درجه عفونت، فلوک کبدی ممکن است باعث کاهش تولید گوشت تا ۲۰ درصد در گاو و تا ۳۰ درصد در گوسفند و کاهش تولید شیر تا ۸ درصد در گاو شود. باروری ممکن است آسیب ببیند و گاوهای گوشتی مبتلا به فلوک ممکن است ۸۰ روز بیشتر طول بکشد تا به وزن بازار برسد. تلفات همچنین به دلیل تعداد جگرهای حذف شده رخ می‌دهد، زیرا تا ۵۰ درصد کبدها ممکن است معدوم شوند. عفونت شدید ممکن است باعث مرگ ناشی از کم خونی در حیوانات جوان، به ویژه در گوساله‌ها شود. فلوک کبدی گاهی اوقات می‌تواند با ایجاد برخی بیماری‌های کلسترییدیایی در گاو منجر به مرگ ناگهانی شود. اخیراً، شواهدی ظاهر شده است که عفونت فلوک کبدی ممکن است سایر بیماری‌های عفونی مانند سالمونلوز و سل را تشدید کند.

نفخ:

نفخ یک مسئله مدیریت گله است که مربوط به چرای دام در مراتع غنی است که به سرعت در معده آنها تخمیر می شود . تخمیر، گاز ایجاد می کند و گاز زیاد باعث درد و نفخ معده می شود که به اندام های داخلی فشار می آورد .اگر فشار کاهش نیابد، گاو می تواند بمیرد .لذا باید مراقب مقدار یونجه و سایر حبوبات که گاوها می خورند ، به ویژه در فصل بهار که از یونجه و علف های فقیرتر به مراتع تازه روئیده می روند، باید بود .

کزاز علفی:

کزاز علفی ناشی از کمبود شدید منیزیم است .گاوها تلو تلو می خورد و به نظر می رسد مشکلات عصبی دارند .اغلب در مراتع بهاری غنی از نیتروژن و کمبود منیزیم یا علوفه ضعیف در ماه های زمستان ایجاد می شود .اگر به این مشکل مشکوک هستید فوراً با دامپزشک مشورت کنید .گاوهایی که به سرعت تحت درمان قرار می گیرند می توانند بهبود یابند، اما اگر درمان نشوند ممکن است تلف شوند.

- 1-Radostits, O.M., Blood, D.C. and Gay, C.C. (1994) Veterinary Medicine, a Text Book of the Disease of Cattle, Sheep, Goats, Pigs and Horses. 8th Edition, Bailliere, Tindall, London, 1015-1026.
- 2-Dinana, Z., Rantam, F. A., Mustofa, I., & Rahmahani, J. (2023). Detection of Foot and Mouth Disease Virus in Cattle in Lamongan and Surabaya, Indonesia Using RT-PCR Method. Jurnal Medik Veteriner, 6(2), 191–196.
- 3-World Organisation of Animal Health. (2021). OIE Terrestrial Manual. OIE, Paris.
- 4-Office International den Epizooties (OIE). (2018). Manual of Diagnostic Test and Vaccines for Terrestrial Animals: Brucellosis. pp: 355-398.
- 5-Nouri NV, Rahmatian R, Salehi A. Prevalence of Helminthic Infections in the Gastrointestinal Tract of Cattle in Mazandaran Province (Northern Iran). J Parasitol Res. 2022 Jun 7; 2022:7424647.
- 6-eslami,A, Vahedi, N., Bokaei, S. Correlation between age of sheep and structural changes of sheep hydatid cyst. *Iranian Journal of Veterinary Medicine*, 2012; 6(3): 171-175. doi: 10.22059/ijvm.2012.30004
- 7-Vahedi Nouri, N., Noaman, V. Molecular Identification of Anaplasma pathogenic Species in cows in Mazandaran Province. *Iranian Veterinary Journal*, 2021; 17(2): 125-139.
- 8-Vahedi-Noori N, Rahbari S, Bokaei S. The Seasonal Activity of Ixodes ricinus Tick in Amol, Mazandaran Province, Northern Iran. J Arthropod Borne Dis. 2015;6(2):129-135.

بیماری‌های رایج گاو

در استان مازندران

تهیه شده در اداره رسانه‌های آموزشی

پاییز ۱۴۰۳